

Magyar Helsinki Bizottság

A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG JELENTÉSE A KÖZÉP-DUNÁNTÚLI ORSZÁGOS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETÉBEN 2015. MÁRCIUS 9-ÉN TETT LÁTOGATÁSRÓL

A Magyar Helsinki Bizottság megfigyelői 2015. március 9-én tettek látogatást a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet baracscai objektumában. A látogatás célja a szabálysértési elzárást töltők fogvatartásának vizsgálata volt. A látogatás során az intézet vezetése és munkatársai készségesen segítették a monitorozók munkáját. Az intézet munkatársai a látogatás kezdetekor a megfigyelők rendelkezésére bocsátották az előzetesen megküldött kérdésekre adott válaszokat tartalmazó dokumentumokat, a fogvatartottak számára rendelkezésre álló programok listáját és az étrendet, valamint minden egyéb szükséges információt megadtak. A megfigyelőknek lehetőségük volt megtekinteni az intézetben elzárást töltők által használt épületét.

A Magyar Helsinki Bizottság munkatársai látogatásukat az intézet parancsnokhelyettesével, a büntetés-végrehajtási osztályvezetővel és a nyilvántartási csoport vezetőjével kezdték. Ezt követően a megfigyelők bejárták a létesítményt, illetve a zárakban az ott tartózkodó fogvatartottakkal a személyi állomány ellenőrzése nélkül beszélgettek. A látogatás végén a monitorozók röviden megosztották tapasztalataikat az intézet vezetésével.

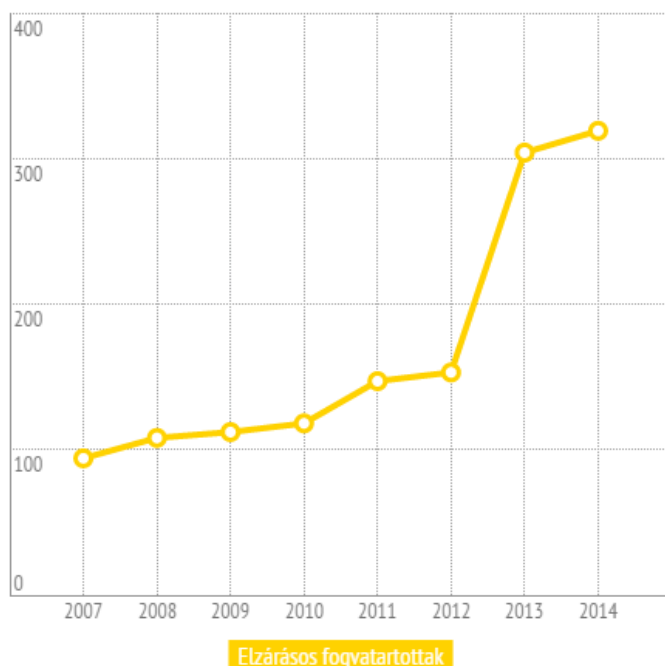
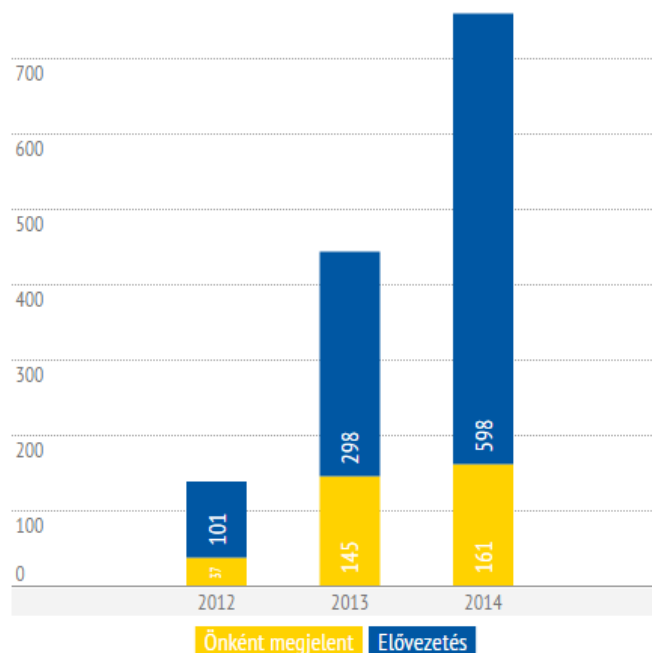
A jelentésben az intézet megjegyzései, illetve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának észrevételei **szürke háttérrel** szerepelnek.

Létszámadatok

Az intézet által a megfigyelők rendelkezésére bocsátott statisztikákból egyértelműen kitűnik, hogy 2012 óta jelentősen és folyamatosan nő a szabálysértési elzárást töltők száma az intézetben. **2012-ben 138, 2013-ban 443, 2014-ben pedig 759 szabálysértőt fogadtak be.** Többségüket (2012-ben 101, 2013-ban 298, 2014-ben pedig 598 főt) a rendőrség vezette elő.

A napi átlagléttség is nőtt: 2012-ben átlagosan 17, 2013-ban 25, és 2014-ben pedig 36 szabálysértési elzárását töltőt tartottak fogva. A legmagasabb létszám 65 volt, ennyit tudnak elhelyezni az elzárások elhelyezésére szolgáló objektumban jelentős túlszűfoltás mellett.

Az (szabálysértési és büntetőjogi) elzárást töltő fogvatartottak száma folyamatosan emelkedik, 2014-ben a napi átlagos létszám 319 fő volt.

A szabálysértési elzárást töltők létszámának jelentős növekedése ellenére az intézet állománya nem bővült, holott az mindenképpen indokolt lenne, hiszen a hatszorosra növekedett számú elzárás végrehajtása nyilván jelentős többletfeladatot ró az intézetre. A bíróságok az elzárás végrehajtása alapjául szolgáló határozatot (pénzbírságról, helyszíni bírságról, illetve közérdekű munkáról elzárásra átváltó, illetve elzárást kiszabó) megküldik az intézetnek, akár napi 400 ilyen határozat érkezik,

mely jelentős adminisztratív terhet jelent. A megfigyelők becslése szerint a határozatok feldolgozása egy munkatárs teljes munkaidejét kitölti.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoka kifejtette, hogy a jelentésben szereplő intézeti létszámadatok jól tükrözik az évről-évre országosan növekvő elzárásos fogvatartottak létszámát is. A túlszűfolttség csökkentésére a 2015. március 23-án átadott, és időközben 72 fővel részben betelepítésre kerülő, 126 fő befogadására alkalmas martonvásári objektum az Intézet telítettségét csökkentette, és a baracskai objektum telítettségét teljes betelepítés esetén tovább fogja csökkenteni. Az országos parancsnok álláspontja szerint a bv. szervezet a telítettség kiegyenlítésével és a zsúfoltság káros hatásainak csökkentésével kapcsolatos intézkedéseket lehetőségéhez mérten folyamatosan megteszi. A fogvatartotti férőhely-bővítési program megvalósítása 2010 óta ütemezetten halad. Az azóta eltelt időszakban megközelítőleg 800 férőhely elkészült. A már megkezdett előkészítéseket követően, a szükséges előirányzatok rendelkezése esetén összesen további 5.820 új férőhely létesítésével valósítható meg a telítettség teljes mértékű megszüntetése, valamint a nemzetközi elvárásoknak is megfelelő büntetés-végrehajtási intézményrendszer kialakítása. Figyelemmel arra, hogy a büntetés-végrehajtási szervezetnek 2015. január 1-jétől is csak részben van ráhatása a feladatok nagyságrendjére, időbeli és földrajzi eloszlására, az egyes bv. intézetek telítettsége közötti kiugró eltéréseket továbbra is a már megkezdett és elismert eredményeket hozó **kiegyenlítő program** keretében csökkentik. Kedvező hatással lesz a fogvatartotti populációra a 2015. április 1-jétől alkalmazható **reintegrációs őrizet**, illetve hasonló eredményeket hozhat a jogalkalmazó részéről az **alternatív büntetések** és a **mediációs tevékenység** hatékonyabb alkalmazása.

Körülmények

Az intézet átlagos telítettsége az országos átlag alatt van, de a látogatáskor így is 130%-os volt az intézet tájékoztatása szerint. A megfigyelők által megtekintett épület a hazai intézetekhez képest jó állapotban van, a zárkák frissen voltak mázolvva, a túlszűfolttség mindazonáltal itt is érezhető.

Az intézet tájékoztatása szerint a 2015. március 23-án átadott [martonvásári objektumba](#) a túlszűfolttség enyhítése érdekében átszállítanak majd elzárást töltőket, így a baracskai objektum telítettsége csökkenni fog.

A Kormány 1040/2011. (III. 9.) Korm. Határozata a büntetés-végrehajtási intézetek nemzetközi elvárásoknak való megfelelésével összefüggő átfogó vizsgálat megállapításaihoz kapcsolódó intézkedésekről 2014-ben férőhelybővítést irányzott elő. Az Intézet martonvásári objektumának kialakításával a tervezés 50 fő személyi állományi létszámemelkedéssel számolt. Az állománytábla módosítására – miniszteri engedéllyel – ettől eltérően 62 új státusz vonatkozásában került sor két

ütemben: 2014. augusztus 1-ei hatállyal 31 új beosztás került rendszeresítésre a fogvatartási és biztonsági szakterületeken, majd 2015. január 1-ei hatállyal további 31 új álláshely létesítésére került sor a nyilvántartási, az egészségügyi, a gazdasági, és az informatikai területeken, önálló parancsnok-helyettesi beosztás kialakításával.

Az intézet 1. objektumában vannak elhelyezve a szabálysértési elzárásokat töltők együtt azokkal, akik büntetőjogi elzárásokat töltik. (A legalább 5, legfeljebb 90 napig tartó büntetőjogi elzárást azok esetében szabhatja ki a bíróság, akik csekély súlyú, legfeljebb 3 évi szabadságvesztéssel sújtható bűncselekményt követtek el.) Az épületben négy zárka van, a zárkák ajtaja nyitva van 9 és 16 óra között. Az egyik zárka kisebb, kb. 12 m², 5-en vannak itt elhelyezve, négyen két darab emeletes ágyon, egyikük egyszintes ágyon. A másik három zárka nagyobb. Az I/A zárkában a látogatáskor 11-en voltak, de 18 fő befogadására alkalmas. Az ágyak egészen egymáshoz vannak tolva, az egy főre jutó mozgástér egészen biztosan alacsonyabb, mint a hazai és a nemzetközi sztenderdekben meghatározott minimum. A megfigyelők becslése szerint a látogatáskor az egy főre jutó mozgástér a legsúfoltabb zárkában 1 m² körül volt. A három nagyobb zárkában egy-egy zuhanyzó, illetve összesen négy WC található, a kisebb zárkában pedig egy zuhanyzó és egy WC.

A zárkák között található a zuhanyzó és a WC is, 8-16 fogvatartottra jut egy.

Az intézet tájékoztatása szerint 2015. március 27-én a kis zárkában három fő, a nagy zárkákban 30 fő volt elhelyezve, azaz a nagy zárkákban átlagosan 10 fogvatartottra jutott egy zuhanyzó és 7-8 emberre egy WC.

A zárkákban nagyon hideg volt, a megfigyelők szerint nagyjából a kinti hőmérséklettel megegyező 15-16 fok. Az ablakok több helyen nyitva voltak, így pl. az egyik, ajtó nélküli fürdőhelyiségben, valamint a dohányzó zárkában a lakóhelyiségben is. Az ablakok nyitva tartásának oka a legkisebb zárkában az volt, hogy a mellékhelyiségben erős a csatornaszag, ugyanakkor a zárkát semmi nem választja el ettől a helyiségtől, így a szagot így tudják csökkenteni a zárkán belül. A fűtőtestek mindenhol hidegek

voltak. A fűtést központilag szabályozzák, a fogvatartottak elmondása szerint csak kora este kezdenek el melegedni a fűtőtestek (a látogatás során az összes zárkában hideg volt minden fűtőtest).

Hőmérséklet mérési jegyzőkönyv 2015.03.10-tól 2015.03.13-ig B1-es fogvatartotti épületbe

Az intézet vezetése hőmérséklet-mérési jegyzőkönyvben rögzítette a mért hőmérsékletet a látogatást követő három napon át, 2015. 03.10-03.13. között. Az intézet vezetésének tájékoztatása szerint:

„[...] A fogvatartottak elmondása alapján első két nap esténként hűvös volt, ami annak a ténynek tudható be, hogy a kazán egyszerre csak meleg vizet vagy csak fűtést tud biztosítani. A fogvatartottak meleg vízzel készítik a kávéját, ez szintén hozzájárul a használati meleg víz előállításához, ami gátolja a fűtést. A fogvatartottak tájékoztatva lettek a fűtési rendszer felépítéséről, és hogy miért ne engedjék feleslegesen a meleg vizet. Ezt követően az elmondásuk alapján szerda és csütörtök este már meleg volt. [MHB megjegyzés: a látogatásra hétfői napon került sor.] A folyosón tapasztalt hűvös, amit a mellékelt adatokból ki lehet olvasni, azért volt érzékelhető, mert a folyosóajtó és ablak egész nap nyitva van és így lehűl az épület. Az elzárást töltő fogvatartottak egyébként a fűtési problémát nem jelezték munkatársaim felé.”

Mérés időpontja	Hőmérséklet [°C]		
	Zárka 1. 1/3	Zárka 2. 1/2	Folyosó
2015.03.10 8 ³¹	20,6	19,5	16,0
2015.03.10 12 ³⁰	19,8	19	19,2
2015.03.10 14 ³⁰	20,2	19,6	17,4
2015.03.11 8 ³²	20,3	19,4	17,2
2015.03.11 12 ³¹	19,5	19	19,1
2015.03.11 14 ³⁰	20,2	19,5	19,5
2015.03.12 8 ³²	22,4	19,4	18,5
2015.03.12 13 ⁰²	22,1	20,2	13,4
2015.03.12 14 ³²	21,4	19,7	16,5
2015.03.13 7 ³⁴	21,2	20,3	14,6
2015.03.13 10 ⁴⁶	21,2	20,7	17,6
2015.03.13 12 ³⁴	21,8	20,9	19,0

A Helsinki Bizottság álláspontja szerint a fűtéssel kapcsolatos problémák fogvatartotti jelzés nélkül is észlelhetőek és észlelendők voltak. A megfigyelők pár, a zárkában eltöltött perct követően észlelték az alacsony hőmérsékletet.

A Büntetés-végrehajtás Országos parancsnoksága ehhez hozzáfűzte a következőket:

„Az Intézet B1 fogvatartotti épületének meleg víz ellátását egy 300 literes tartály biztosítja. A fogvatartottak a zárkában történő vízfelhasználást és ablaknyitást maguk szabályozzák. A vízfelhasználásra jellemző, hogy a 300 liter meleg vizet 3 zárkában (3 csaptelepen) fogyasztják el, mely gyakorlatilag azt jelenti, hogy a felhasználás folyamatos. Az ablakok pedig gyakran nyitva találhatóak. A fűtés és meleg víz felhasználást ellátó műszaki berendezések alkalmasak feladatuk ellátására, melyhez hozzájárul az épület jó állapota is. Az intézet által elvégzett hőmérséklet mérés táblázata szerint a huzamos tartózkodásra szolgáló helyiségekben esetenként alacsonyabb volt a hőmérséklet a 20 °C határnál. Az eset vizsgálata után az intézet megteszi a szükséges intézkedéseket a használati meleg víz ellátás és a fűtés szabályozásának javítása érdekében. A fogvatartottak által említett csatornaszag meglétét az intézet szintén kivizsgálja, és az elhárítást végrehajtja.

Budapesti szabálysértők

A szabadságvesztés, az elzárás, a rendbíróság helyébe lépő elzárás, az előzetes letartóztatás és a szabálysértési elzárás végrehajtását foganatosító büntetés-végrehajtási intézetek kijelölésének szabályairól szóló 55/2014. (XII. 5.) BM rendelet melléklete határozza meg, hogy az elkövető lakóhelyétől függően melyik intézetben hajtható végre a szabálysértési elzárás. A szabálysértési elzárást töltő személy lakóhelye szerint kijelölhető büntetés-végrehajtási intézetek között fővárosi

intézet nem szerepel, a budapesti, Pest megyei, illetve Komárom-Esztergom megyei lakóhellyel rendelkező férfi szabálysértők elzárását itt, Baracskán kell végrehajtani. Ennek vélhetően a szabálysértési elzárás töltésére alkalmas fokozattal rendelkező budapesti intézet súlyos túlszűfolttsága az oka: a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet telítettsége 2014-ben igen magas volt.

A megfigyelők látogatásakor is a fogvatartottak túlnyomó többsége fővárosi volt.

Fentiekből az is következik, hogy a legtöbb budapesti szabálysértési elzárást töltőt le kell szállítani Baracskára, illetve gondoskodni kell a hazajutásukról. 2014-ben 598 embert vezetett elő a rendőrség. Ha abból a nem túlzó feltételezésből indulunk ki, hogy a 80 %-uk budapesti volt, ennek, illetve a fogvatartottak hazajuttatásának költsége becslésünk szerint legalább 2 millió forint volt.

Az elzárások tartama általában rövid, 1-10 napig terjed, de a legtöbb elkövetővel szemben egymás után több szabálysértési elzárás végrehajtására kerül sor. Az intézet tájékoztatása szerint előfordult több olyan eset, amikor egy ember 40-50 különböző szabálysértés miatt kiszabott szankciót töltött egymás után. Az intézet számára kézbesítik az összes elzárás végrehajtásával kapcsolatos határozatot, és sokak számára csak bevonulásukkor, az intézet nyilvántartása alapján derül ki, hogy több elzárást kell majd letölteniük a korábban elkövetett szabálysértésekért kiszabott szankciók miatt.

Egészségi állapot, napirend, munkáltatás, ellátás

A fogvatartottak egészségi állapota az intézet tájékoztatása szerint rossz, előfordul TBC és más, súlyos, azonnali kezelést igénylő betegség. A megfigyelők is beszéltek egy fogvatartottal, akinek a hajléktalanként az utcán töltött évek alatt elfagyott lába, de találkoztunk többszörösen áttétes rákbeteggel és súlyos pszichiátriai problémákkal küzdő fogvatartottal is. Utóbbi a fogvatartott társaik mindennapjait is megnehezítheti. A gyakorlat az, hogy amennyiben a pszichiátriai problémával küzdők egyben ön- vagy közveszélyesek is, akkor egyszemélyes zárkában helyezik el őket, illetve ha ez sem jelent megoldást átszállítják az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetbe. A megfigyelők álláspontja, hogy ezekkel a fogvatartottakkal nem a büntetés-végrehajtásnak lenne feladata, hanem a hazai pszichiátriai ellátórendszernek. Értelmetlen és szükségtelen a túlszűfolt intézetekben elhelyezni a mentálisan labilis szabálysértőket, ezzel aránytalan terhet róva a büntetés-végrehajtásra. Természetesen tisztában vagyunk vele, hogy ez nem róható fel a sem az intézetnek, sem pedig a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának, a probléma megoldásához rendszerszintű változás szükséges.

	Munkanap	Munkaszüneti nap
Ébresztő	04.30	05.30
Létszámegyeztetéshez sorakozó, létszámegyeztetés	04.40-05.00	05.40-06.00
Tisztálkodás	05.00-05.15	06.00-06.15
Reggeli	05.30-05.50	07.30-07.50
Körletrendezés	06.30-06.45	06.30-06.45
Létszámellenőrzéshez sorakozó létszámellenőrzés	06.55-07.15	06.55-07.15
Munkára kivonulás	05.00-től	-
Szabadidős tevékenység	09.00-10.00	09.00-10.00
Ebéd	11.30-12.00	11.30-12.00
Szabadlevegőn tartózkodás	13.00-15.00	13.00-15.00
Szabadidős tevékenység	14.00-16.00	14.00-16.00
Munkáról bevonulás	13.00-tól	-
Fürdés	15.30-17.30	16.00-17.30
Vacsora	16.00-16.20	hideg

Körletrendezés szemétkihordás	16.40-17.40	14.00-16.00
Létszámegyeztetés, kiolvasás	17.50-18.10	17.50-18.10
Létszámellenőrzéshez sorakozó, létszámellenőrzés, teljes zárás	18.50-19.15	18.50-19.15
Takarodó	20.30	21.30
Takarodó munkaszüneti napot megelőzően	20.30	21.30
Takarodó munkanapot megelőzően	20.30	20.30

A fogvatartottak munkába állítása nem egyszerű feladat, részben a szabálysértők rossz egészségi állapota, részben pedig a viszonylag rövid intézetben töltött idő miatt. A látogatáskor négyen dolgoztak, az intézet kertjében láttak el parkgondozási feladatokat.

A szabálysértési elzárást töltők szinte minden napi 2x2 órát lehetnek szabad levegőn, az épület előtti területen. Amúgy idejük nagy részét a zárkákban töltik. A zárkákban van tv készülék, de az egyik a látogatáskor nem működött. Az intézet tájékoztatása szerint a büntetés-végrehajtásnak kevés készüléke van, a folyamatos szervizelés ellenére sem tudják rövid időn belül pótolni az elromlott tv-ket.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága a fogvatartottak tv készülékkel való ellátása kapcsán tájékoztatta a megfigyelőket, hogy a legutóbbi, 2014-es országos felmérés szerint a bv. intézetek a rendelkezésükre álló televíziókat a **zárkák mintegy 50 %-ában** képesek biztosítani. A zárkák további **28 %-ában** van fogvatartotti tulajdonú készülék. A legkedvezőbb a helyzet a PPP program keretében épült intézetekben (Tiszalöki és Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet), ahol a bv. szervekkel szerződésben álló Kft.-k valamennyi zárkában biztosítanak televízió készüléket, indokolt esetben szervizelésükről is gondoskodnak. A bv. intézetek folyamatosan törekednek a készülékek beszerzésére, mivel a fogvatartási kockázat szempontjából optimális, ha a büntetés-végrehajtás biztosítja a fogvatartotti televíziót. Ugyanakkor fenti számadatok alapján – kérelemre – továbbra is indokolt az eszközök bv. intézetbe történő bevitele.

A szabálysértési elzárást töltők kapcsolattartását jogszabály határozza meg, hetente legalább három alkalommal tíz percben telefonálhatnak, és havonta kétszer fogadhatnak látogatót - bár igen ritka, hogy ezt ki tudnák használni a fővárosi, általában rossz körülmények között élő fogvatartottak, illetve hozzátartozóik.

A fogvatartottak saját ruhájukat viselik. Az intézeti segélykészletből, illetve az intézet lelkipásztora segítségével tudnak ruhát adni annak is, akit úgy hoznak be, hogy nincs az időjárásnak megfelelő ruhája.

A fogvatartottak minden nap kapnak meleg ételt, hetente négy alkalommal kétszer is. Az elzárást töltők az étel minőségéről kedvezően nyilatkoztak, ami rendkívül ritka tapasztalat.

Kimaradás

Az elzárást töltők heti négy (a rendbíróság helyébe lépő elzárást töltők nyolc) óra kimaradásra, vagyis intézeten kívüli tartózkodásra jogosultak, ami az elzárást tartamába beleszámít. Ha a szabálysértési elzárás tartama a 20 napot meghaladja, az elkövető kérelmet nyújthat be, hogy a kimaradást összevontan kapja meg, így legfeljebb 24 óra kimaradás engedélyezhető. Ezzel kapcsolatban

probléma, hogy ha valaki nem egy elzárást tölt, amely meghaladja a 20 napot, hanem többet, egymást követően, amelyek együttesen a 20 napot jóval meghaladják, az összevont kimaradás számára nem engedélyezhető, aminek a megfigyelők álláspontja szerint semmi értelme nincs.

A fogvatartottak kimaradása indokolt esetben csak kísérettel engedélyezhető, a kísérés költségeinek megtérítéséről (amely akár többszázezer forint is lehet) a fogvatartottnak nyilatkoznia kell. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a tipikusan szegény szabálysértési elzárást töltő fogvatartottak csak akkor mehetnek ki kimaradásra az intézetből, ha az intézet a kísérésüket nem látja indokoltnak. A megfigyelők találkoztak egy fogvatartottal, aki az elhunyt édesapjának temetésén szeretne részt venni, de elmondása szerint azt a tájékoztatást kapta, hogy ennek költsége 200.000 forint lenne, mivel csak őrzéssel engednék el az édesapja temetésére. Az intézet parancsnok-helyettese a megfigyelőknek azt a tájékoztatást adta, hogy ilyen esetben elegendő az, ha írásban vállalja a fogvatartott a költségek utólagos megtérítését, kértük, hogy erről az érintettet is tájékoztassák rövid úton, ezt megtették írásban a megfigyelők is. A megfigyelők megtekintették ezen fogvatartottnak a korábbi kérelmével kapcsolatos anyagokat, amelyek akkor készültek januárban, amikor a fogvatartott a haldokló édesapjának meglátogatása iránt nyújtott be kérelmet. Abban a dokumentációban egyetlen tény sem támasztotta alá a megfigyelők szerint azt, hogy az egyébként maga is rákbeteg fogvatartott miért szökne el és hova akkor, ha meglátogatná az édesapját őrzés nélkül, hiszen maga is kórházi kezelésre és műtetre szorul, a dokumentáció szerint az őrzés nélküli látogatást mégsem engedélyezték neki. Ha a temetésen való részvétel kapcsán hasonló döntés születik, a megfigyelők szerint az alappal kifogásolható az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata alapján. A Helsinkai Bizottság egyik korábbi ügyében [mondta ki a Bíróság](#), hogy sérült egy fogvatartottnak a családi élet tiszteletben tartásához fűződő joga, amikor nem biztosították neki, hogy kihallgatását követően nevelőanyja temetésén részt vehessen.

Az intézet a jelentésre adott válaszában kifejtette, hogy a súlyos beteg hozzátartozó meglátogatása címén benyújtott kérelem elbírálása során az intézetnek nem csak azt a körülményt kell vizsgálnia, hogy a fogvatartott rendelkezik-e olyan letéti pénzzel, amelyből az előállítás költségeit meg tudja téríteni, hanem az összes körülmény figyelembevételével kell döntést hoznia. Az intézet is osztja a Helsinkai Bizottság álláspontját, hogy az elzárást töltő fogvatartottak által elkövetett cselekmények csekély súlya, továbbá társadalomra veszélyességük alacsony foka alapot szolgáltathat az intézet elhagyásával járó formák alkalmazására, azonban az intézetnek minden esetben el kell végezni a kockázatelemzést. A fent említett esetben is ez történt, az intézet az összes körülményt vizsgálta.

„A fogvatartott esetében az előállítás költségeinek a megtérítése csak egy olvasata az elutasító döntésnek. A fogvatartott esetében ki kell emelni, hogy az édesapa nem volt kapcsolattartója a fogvatartottnak, esetében az intézet nem látta biztosítottak, hogy akár az odautazás, akár a napi élelmiszerszükséglet, akár a visszautazás költségeit a fogvatartott vállalni tudta volna. Ha csak anyagi vonatkozásban vizsgáljuk a kérelmet már önmagában a fentiek is a kíséret melletti beteglátogatást tették volna indokolttá. Időközben intézetünk tudomására jutott, hogy a fogvatartottal szemben 2 év 4 hónap börtönbüntetést szabott ki a bíróság, melyről a fogvatartott nem tett említést. A szökés, elrejtőzés veszélyét a 2 év 4 hónap börtönbüntetés nagymértékben emeli. Megállapítható tehát, hogy a társadalomra veszélyességet, az elkövetett cselekmény súlyát nem szabad az adott, éppen aktuális büntetés töltése alatti adatokból megállapítani, mivel látható, hogy az elzárást töltő a jogerőre emelkedést követően már elítéltként van az intézetben.”

Az intézet azt is hozzáfűzte, hogy általánosságban is problémát jelent, hogy az intézet elhagyására irányuló kérelmeknél az előkészítés során sokszor nem áll rendelkezésre adat a folyamatban lévő büntetőeljárásokról.

A Helsinki Bizottság álláspontja szerint megfontolandó, hogy az intézet elhagyásával járó kérelmekről való döntés során az intézetek minden esetben vegyék figyelembe az esetleges folyamatban lévő eljárásokat, amennyiben ennek adatvédelmi akadályja nincs.

A konkrét esetben hangsúlyozzuk, hogy az intézet nem a folyamatban lévő büntetőeljárás miatt döntött úgy, hogy a fogvatartott csak kísérettel látogathatja meg édesapját, hiszen arról nem rendelkezett információval. Nem világos számunkra, hogy milyen biztonsági kockázatot rejt magában pusztán az a tény, hogy valaki nem a kapcsolattartóját látogatja meg, miért nagyobb a szökés kockázata, mint ha a papíron regisztrált kapcsolattartója, különös tekintettel arra, hogy a kapcsolattartói nyilatkozatot a szabálysértési elzárást töltők – ahogy azt korábbi jelentésünkben rögzítettük – gyakran nem küldik ki hozzátartozóiknak az elzárás viszonylag rövid tartama miatt.

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény kimondja, hogy a fogvatartottak intézeten kívüli mozgásának nyomon követése érdekében elektronikus távfelügyeleti eszköz is alkalmazható. Azokban az esetekben, amikor a szabálysértési elzárást töltő fogvatartott kísérése indokolt (a megfigyelők határozott álláspontja, hogy ez igen ritka kivétel kell legyen, különös tekintettel az elkövetett cselekmény súlyára és a szabálysértők társadalomra való veszélyességére) érdemes megfontolni a távfelügyeleti eszköz alkalmazását a költséges, a szabálysértők többsége számára nem megfizethető kísérés helyett.

Az intézet tájékoztatta a Helsinki Bizottságot, hogy az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazásának technikai feltételei jelenleg még nem adóttak, annak bevezetése után természetesen megfontolják annak alkalmazási lehetőségeit a különféle intézet-elhagyási formák engedélyezése esetén.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoka ehhez hozzáfűzte, hogy a kapcsolattartás meglétét, mint az engedélyezett ideiglenes intézetelhagyás egyik elemét álláspontja szerint nem a biztonsági kockázat szemszögéből szükséges mérlegelni, hanem magának a fennálló kapcsolat minőségének, szorosságának szempontjából.

Egynapos elzárás

A szabálysértési elzárás eleve a hazai szankciórendszer legabszurdabb eleme, az egynapos elzárás létjogosultsága pedig józan ésszel nehezen felérhető. Az egynapos elzárás a gyakorlatban a következőképpen néz ki:

1. A szabálysértés elkövetője megérkezik az intézetbe ritkábban a saját költségén, inkább az a jellemző, hogy a rendőrök vezetik elő. Az elővezetés költsége 450 Ft/km, de legalább 7000 Ft. Ezt nyilván ritkán tudja megfizetni az érintett, ezért az államnak költség.

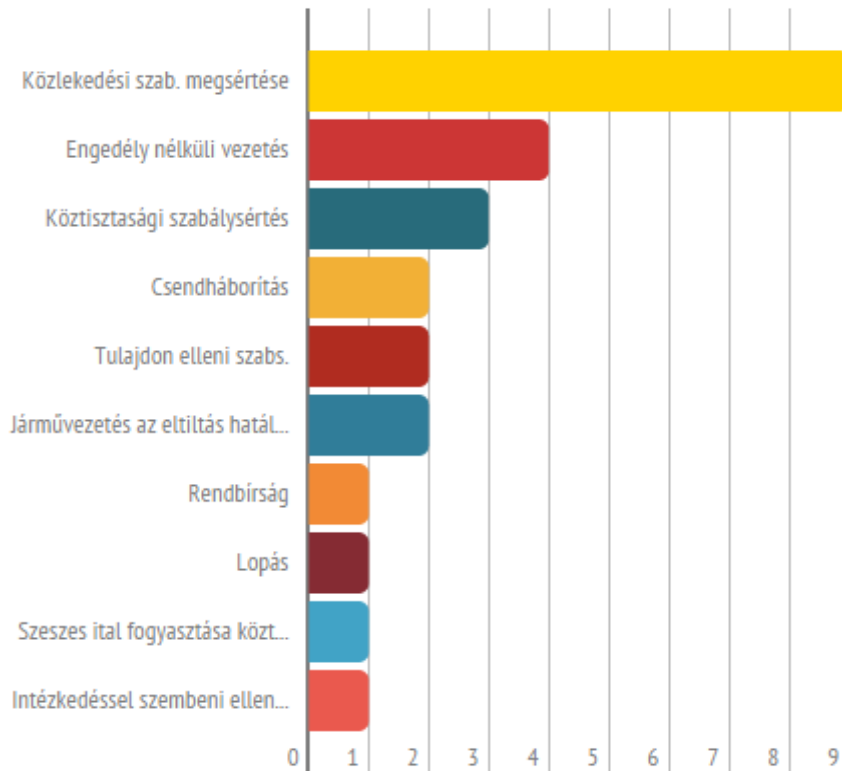
2. Az elkövetőt befogadják, átesik majdnem a teljes befogadási procedúrán, a büntetés-végrehajtási állomány egy tagjának ez legalább két munkórát vesz el. Zárkába már nem kerül, hiszen még aznap, hivatali időben távozik is az intézetből.

3. Az intézet utazási utalvánnyal látja el, hogy hazamehessen (tipikusan Budapestre), ez minimum 1000 Ft költséget jelent az államnak.

A „fogvatartott” étkezéséről az intézet nem gondoskodik.

A fogvatartás alapjául szolgáló cselekmények

A szabálysértési elzárásukat töltők többsége pénzbírságot kapott, azt változtattak át (egy nap: 5000 Ft) szabálysértési elzárásra. Az elkövetők többsége rendkívül szerény anyagi körülmények között él, többen hajléktalanok, a cselekmények is sokszor ezzel összefüggnek. A látogatáskor az alábbi cselekmények miatt töltötte szabálysértési elzárását 26 ember:

Az intézet tájékoztatása szerint a határozatok alapján rögzítik az elkövetett szabálysértéseket. Előfordul, hogy ott nincs feltüntetve a tulajdon elleni szabálysértés pontos típusa (például lopás, sikkasztás, jogtalan elsajátítás, orgazdaság, stb.), ezekben az esetekben az általános besorolás szerint (tulajdon elleni szabálysértés) rögzítik.

Volt olyan, aki egy rúd szalámit lopott 1300 Ft értékben, volt, aki megszegte a kamionokra vonatkozó súlykorlátozást, sokaknak a biciklijük nem volt megfelelően felszerelve, pl. hiányzott a prizma, és a 30.000 Ft-os pénzbírságot nem tudták befizetni. Egyikük azt mondta a megfigyelőknek: „Kifizettem volna, de nem veszem el a családtól.” Egy idős fogvatartott falopásért 40.000 Ft helyszíni bírságot kapott, és volt, aki közlekedési szabálysértések (nem volt bekötve, nem volt lámpa a biciklijén) miatt több eljárásban közel 400.000 Ft bírságot kapott, amit 80 nap elzárásra változtatták át. Akadt olyan is, aki különböző közlekedési szabálysértésekért (pl. átment a piros lámpán) összesen 120 napot fog szabálysértési elzárásban tölteni.

Összegző megállapítások

A megfigyelők által kifejtett problémák túlnyomó része a jogi szabályozásból fakad, annak felróható.

1. A szabálysértési elzárásról általában

A szabálysértési elzárás és a szabadságvesztés büntetés letöltése között különbség érdemben nem érzékelhető, a jogszabály által biztosított enyhébb szabályok (pl. viselheti a saját ruháját, hetente legalább három alkalommal tíz perccel telefonálhat, havonta legalább kétszer fogadhat látogatót) vagy nem jelentenek érdemi különbséget a végrehajtási körülményekben, vagy nem is tudnak vele élni a tipikusan rossz körülmények között élő fogvatartottak.

A szabálysértési elzárás az esetek jelentős részében tökéletesen értelmetlen és felesleges szankció. A szankciónak nincs visszatartó ereje. A még a szabálysértések között is igen csekély súlyú cselekmények miatt kiszabott pénzbírságok, amelyeket az elkövetők nem fognak tudni megfizetni, ésszerűtlenek és aránytalanul sújtják az amúgy is súlyosan nehéz anyagi helyzetben lévőket. Nem látjuk be, hogy egy ország, amely Alaptörvénye szerint vallja az elesettek megsegítését, hogyan járhat el így a nyomorult sorsú polgáraival. Nem tudjuk azt sem, hogy milyen büntetési célt szolgál az utcán szabálytalanul átkelők, a csendháborítók, közterületen alkoholt fogyasztók vagy a biciklicsengő nélkül közlekedők fogvatartása, és erre a célra miért pazarol el közpénzből az állami naponta legalább 8-10.000 forintot. Az egynapos elzárás pedig tökéletesen értelmetlen szankció, csak terhet ró a végrehajtás szereplőire.

2. A szabálysértési elzárás végrehajtásáról

Törekedni kell a szabálysértési elzárást töltők körletén tapasztalt problémák (hideg, túlzásfoltosság) megoldására. a hőmérséklettel kapcsolatos problémák megoldása egyszerűbb valószínűleg, különösen az időjárás enyhülésével. A túlzásfoltosság azonban, amely a szabadságvesztésüket, illetve előzetes letartóztatásukat töltőknél is komoly következményekkel jár hasonlóan problematikus az elzárásukat töltő fogvatartottak esetében.

A túlzásfoltosságot vélhetően enyhíteni fogja, hogy elzárást töltőket is elhelyeznek az intézet 2015. március 23-án átadott martonvásári objektumába.

A Helsinki Bizottság szerint érdemes megfontolni, hogy ne csak abban az esetben lehessen a kimaradásokat összevonni, ha egy szabálysértési elzárás tartama meghaladja a 20 napot, hanem akkor is, ha több, egymást követő elzárás tartama haladja meg ezt a tartamot.